

FERRAN AGULLÓ PADRI DE LA COSTA BRAVA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM

(Continuació)

Per altra banda caldrà parlar igualment d'aquells Jocs Florals succedanis que cap allà l'any 50 del nostre segle van començar a donar senyals de vida i acomplir, sens dubte eficaçment, la seva missió de tanteig acuitant, variable i de vegades divertit i tot, que consistia a estendre la mà enfora del paraigües per tal de constatar si minvava la pluja. En aquesta mena de certàmens floralescos i entre bromes i veres, allò més interessant era la publicitat a base de noms i cognoms de la reina i les seves dames d'honor i els jovincels acompanyants de les dames. A continuació l'interès dels organitzadors es centrava en el lonx, que en solemnitats sonades podia convertir-se en un sopar fred. I en el darrer i quasi vergonyós lloc, venien els poetes.

Quan ja el mantenidor i alguna que altra força viva havien engegat els discursos, generalment mal documentats i ambigus, era arribada l'hora de llegir els poemes guardonats, per part dels respectius autors, que eren molt aplaudits; poemes que després, irremissiblement, anaven a parar al negre sac de l'oblit per sempre més. D'haver-se seguit aquest procediment en els tradicionals Jocs barcelonesos, avui no tindriem ocasió d'emetre un judici crític del nostre poeta Ferran Agulló. No cal dir que dintre d'aquell inefable desori, sempre sortien de trascantó algunes inesperades excepcions, fetes de seriositat, valentia, patriotisme i bona fe.

I referint-nos de nou als Jocs Florals reinstaurats, permeteu-nos encara, donat el seu interès, de copiar de la memòria del secretari:

"Obrim la porta als Jocs Florals de Barcelona, després de trenta-quatre anys d'estar tancada. I en obrir-la, farem la festa tal com la tenim present en el nostre record. Demà, la nova assemblea estatutària d'adjunts podrà acordar de fer-hi els retocs o esmenes que el curs inexorable del temps aconselli, amb respecte, però, a l'enquadrament tradicional i reglamentari".

I en els Jocs del 1973, el secretari, en la seva memòria, reafirmava:

"Aquelles portes que Oller i Rabassa deixava aquell dia simbòlicament obertes, mantinguem-les-hi! Ben obertes a tots

els homes que estimen la poesia. Ben obertes a tots els vents de la cultura...".

Com pot veure's, doncs, les bones intencions i els bons auguris no falten. Si en èpoques pretèrites els Jocs tenien els seus pros i els seus contres, i no tot filava amb la finor desitjable, i si en els moments actuals tampoc els maldecaps no hi són exclosos, culpem-ne, si de cas, el nostre tarannà, tan poc donat a reconèixer els mereixements aliens.

Si repassem les memòries dels Jocs barcelonins, podem comprovar que una colla de mestres en gai saber són avui dia —i probablement amb tota la raó del món— uns perfectes desconeguts, àdhuc pels més curiosos i estudiosos lletraferits. I haurem de reconèixer que Agulló, com a poeta, pertany, amb raó o sense, a la colla. Entre la gent del ram, Agulló ha estat encasellat entre els poetes essencialment "floralescos" i, com a tal, ha estat menystingut. Però nosaltres, tot i acceptant que evidentment ho és, de floralesc, no volem donar a aquest epítet cap sentit pejoratiu, car aquests poetes arribaren just quan més falta feien i han prestat al país en general i a la nostra cultura en particular, un indiscutible i saludable ajut.

En 1884 aconseguia Agulló un accésit a la Viola, amb "Les balladores". El 1885 sembla que descansà i el 1885 guanyava un altre accésit amb "La gropada".

En "Abandonada!", el seu primer guardó, alguns crítics hi trobaren una certa reminiscència a determinats clàssics castellans (Herrera, Quintana...), però en general tots el van judicar com a bon poeta i bon literat. Val a dir, encara, que les reminiscències que hom denunciava en Agulló són tan explicables, almenys, com les que acusaven moltes obres dels nostres compositors de sardanes, Pep Ventura inclòs, respecte als músics italians més posats al dia.

Finalment, el 1887 (tenia aleshores 24 anys) aconseguia la Flor Natural, primer dels tres premis ordinaris que l'havien d'aconduir a l'obtenció del cobejat mestratge en gai saber. La composició premiada, segons el secretari del jurat "d'alta inspiració poètica, versificació impecable, d'arrogants i magnífiques estrofes...", constava de 160 versos i duia per títol "El cant del pi".

X L'EIXUT

En el mateix to elegiac d'"Abandonada!":

"...com ans, en mellors dies, quan sobre teu el mar immens creuava, les tendres fesomies de ma esposa i mes filles recordava"

ara és el pi, qui es plany desconsoladament:

"Torta, esguerrada, ma envellida soca ni com a llenya per la llar volgueren!"

I l'autor es rabeja en una tristesa volgutadament irremeiable. Deixant-se anar pel pendís del ritme i, més encara, de la rima, Agulló cau sovintment en el parany de la versificació fàcil i això resta força a l'alè poètic:

"Llavors, espolso mon bractatge altívol, guaito la vila en la daurada sorra

i buen mes arrels en el fresquívol regueró d'aigua dolça que s'hi escorre..."

I tu, l'onada de la mar traïdora, debades vols, escumejant, **tombar-me;** debades la ventada **xiuladora** vol d'eixos cims soberchs **desarrelar-me"**.

Els consonants verbals i adjectivals quan sovintegen massa, així com la sinèresi poc o gens justificada, són recursos que a l'hora de valorar un poeta, representen un llast molestós. I en el cas d'"El cant del pi", cal tenir-ho present... Es tracta d'una Flor Natural!

Quan la melangia deixa el pas lliure a aquelles imatges fortes, grandiloqüents, amb una ampulositat potser una mica exagerada i que tant fan

pensar en l'obra guimeraniana, és quan Agulló ens agrada més:

"...i un pi soberc, d'empedreïda soca, de llarga arrel forçada, encordeïllada, que, com serp, es revinclia per la roca".

No oblidem que aquells eren temps de plena efervescència renaixentista i que Guimerà, ídol dels poetes joves, era admirat i llegit amb avidesa per Agulló, fins a tal punt que el lema de la seva segona Englantina (que li seria atorgada el 1893), duia una cita del mestre per lema: "I **agermanats s'apleguen els propis i els estranys...**". El seu apropament, per simpatia, al mestre de la barba partida, no ens ha de sorprendre, doncs, en absolut.

Si el 1888 fou altra vegada any de descans, el 1889 obtingué la seva primera Englantina amb "La lletra", poema que, segons el secretari del jurat, és "d'un enlairat sentiment patriòtic, correctíssimes estrofes i llenguatge acurat" i, demés, un accésit amb "Lo fester", poema que glossa, amb aquell deix malencòlic a què ens té acostumats, la desaparició d'aquell fester o teiera que funcionava, en els pobles sense electricitat encara, en determinades festivitats o efemèrides i en les nits festamajoneses. Poesia descriptiva que, realment, no aporta res de nou a la seva producció.

I arriba l'any 1893 —per a Agulló l'any de la consagració—. Obté no res menys que la Flor Natural amb "L'eixut"; l'Englantina amb "Lo somni d'en Fivaller" i un accésit amb "Migdiada". Com sigui que tenia ja guanyats dos premis ordinaris (Flor Natural amb "El cant del pi" i Englantina amb "La lletra", es troba que li'n sobra un...

Així, doncs, és amb tots els mereixements que, a petició formal i protocolària del secretari, que ho era l'arquitecte Puig i Cadafalch, fou proclamat amb tota solemnitat mestre en gai saber pel bisbe Morgades, en funcions de president, i rebé la ritual

XI

"LO SOMNI D'EN FIVALLER"

Diríem ara que allò que Agulló guanya en sinceritat ho perd en floralesme, i això és cosa bona. Encara, però, li costa d'acostumar-se —tot i acceptant que estem dins del més estricte renaixentisme— a les erres mudes; li costa d'entendre (o li passa per alt) que els versos, en que siguin llegits mentalment, han de ser aptes per a recitar-se. Hom té dret —perquè no?— a recrear-se amb aquella musicalitat que no exclou ni el pensament ni la idea ni la imatge...

"Lo somni d'en Fivaller", com hem dit, merescué l'Englantina. I a fe que posseeix tots les ingredients a l'ús! Els fets històrics de la catalana pàtria, sobre tot en el gènere englantínic de finals de segle, constituïen la matèria primera imprescindible. "Lo somni d'en Fivaller" té tots els ingredients desitjables. Com li'n podríem fer retret? Els més insignes patricis havien dat la pauta amb les fogoses imprecacions:

"Companyns, bevem-hi tot maleint, a la memòria de Felip Quint!"

Francesc Matheu

"O Castella castellana,

abraçada dels seus nous companys en mestratge. Aquests Jocs foren celebrats, per primera vegada, a Llotja, amb la sala decorada i posada prèviament en bones condicions acústiques, pel mateix Puig i Cadafalch.

En parlar d'aquesta festa des de les planes de La Veu de Catalunya, Narcís Verdager i Callís adjectiva el nou mestre com "el jove, simpàtic i valent poeta gironí". En el mateix setmanari i fent referència igualment a Ferran Agulló, diu Lluís de Salomó que "no és tan conegut com Martí i Falguera ni tan popular com Ubach i Viñeta, perquè és més jove...". A dir veritat també Agulló se sabia de memòria un rodolí que feien córrer els joves poetes, atribuït a Artur Massiera i que fa així:

"No hi ha frare sense sac ni Jocs Florals sense Ubach".

Però quant a la pretesa popularitat de Martí i Falguera, haurem de posar-la en quarantena si fem cas de Josep M.⁸ de Sagarra, que diu en les seves Memòries: "Em penso que el pobre Martí i Falguera fou d'aquells que quan el depositaren al cementiri, literàriament s'hi quedà per sempre més i les joves generacions estic segur que ignoren la seva existència d'una manera total".

"L'eixut" és un poema descriptiu en el qual Agulló, abandonant el seu tema preferit, el mar, retrata de manera sòbria i punyent la misèria i la tristesa que comporta la vida al camp en un temps de sequedat en què "fins les llànties dels altars queden sense oli". L'únic protagonista, vivent i estàtic alhora, d'aquest poema, amarat de tràgic i silenciós patetisme, és el pagès. Llegiu, si us plau:

"Trinxant, febrós, les fulles d'atzevara que els bous escanyolists glatint esperen, al llindar de la porta el pagès mira cent cops cada hora el cel; ni un cap de núvol entela sa blavor endomassada!

Encara el sol d'estiu amb ses retjades (ratxades) ha de cremar el que resta sobre terra...

Ni una esperança al cor! Al cel, ni un núvol!"

Amb un cert regust a Gabriel i Galan, però amb menys barroquisme que en anteriors composicions, el poeta es va afinant...

si la terra catalana no l'hagués conegut mail!"

Victor Balaguer

"Comte de Santa Coloma, malviatge qui et parí! Que tants llamps caiguin en terra i que de tants, cap te firí!"

Jacint Verdaguer

etcètera. Però Agulló no es queda pas curt:

"Ha mort el rei en Ferran! Mala sort per sa nissaga!"

"Torna, si has de tornar pols, pols de terra catalana..."

"Jo la corona et posí, (parla el papa Benet) tu m'has presa la tiara".

Amb tot, un historiador no és pas un poeta i no hem de creure pas al peu de la lletra tot el que sobre fets històrics ens diuen, enduts per la inspiració, els poetes. Referent a "Lo somni d'en Fivaller", el mateix Puig i Cadafalch, en la seva crítica com a secretari dels Jocs, ens posa a l'aguait d'"alguns tocs potser convencionals i que potser no resistien un anàlisi històric detingut..."

(Continuarà)